

Výstava Československé legie v Itálii

Výstava čs. legie v Itálii je další z výstav ČsOL k projektu LEGIE 100, která tentokrát přenáší diváka na jižní frontu. Výstava popisuje těžké začátky čs. odboje v Itálii, život Čechů v zajateckých táborech i vznik dobrovolnických jednotek a později pluků. Výstava se snaží přiblížit legie v Itálii především na fotografiích, které jsou nosným prvkem celé výstavy.

Technické parametry výstavy:

Počet panelů: 30

Velikost panelů: 850 x 2000 x 200 (š, v, h)

Velikost sbaleného panelu: 920 x 230 x 110 (d, š, v)

Váha panelu včetně obalu: 4,5 kg

Ukázky panelů:

ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE V ITÁLII

V roce 1914, na prahu války, která se později bude označovat jako velká či první světová, český národ disponoval výpověď kulturou, uměním a školstvím, silným průmyslem i rozvnutým zemědělstvím, tedy všemi atributy moderního národa – kromě jediného, totiž vlastního státu. Habsbursko-koťonská soustata ztrácelo postupně svoji statutu dijinnou roli ochrany malých národů pñed tlaký z Východu a ze Západu. Jako druhdyby spojence se octala ve vřetě Němceka, vedeno pñedstavou, že společné vítězství ve válce mu umožní vytvořit, a to razantním způsobem, sílici vnitřní národnostní problémy.

V boji za samostatný Československý stát, v politickém programu Československého svazu, vedeného T. G. Masarykem, M. R. Štefánikem a E. Benešem, hraa klíčovou roli myšlenka, že pñedpokladem mezinárodního uznání práva Čechů a Slováků na vlastní stát je první účast malých vojáků ve válce, jejich podíl na branném úsilí armád Dohody. T. G. Masaryk prohlásil: „Nevstoupíme-li armádou, dostaneme se tím do rovného prahu s pñemým a Rakouskům i spojencům. U každém případě nebudou moci spojenci ani Vidět plývat kolem nás mlčky, budeme-li mít vojáky.“ Naplnění této Masarykovy podmínky záleželo na svobodném rozhodnutí Čechů a Slováků, zahájených krajina a válečných zajatců, zda zaměří pohodu domovů a bezpečí zajateckých táborů za nebezpečná strádání a riskování zdraví a života na frontách světové války.

První Československé vojenské jednotky vznikly z iniciativy krajských organizací záhy po vypuknutí války. V Rusku v Kyjevě 12. srpna 1914 Česká družina, ve Francii 31. srpna 1914 v rámci cizinecké legie Rota Nadzár. Prakticky ve shodě došlo se Čechi krajane v Sibiaku účastníci boji v postupující rakousko-uherské armádou v armádě srbácké.

Z příslušníků České družiny a dobrovolníků z řad krajanů a válečných zajatců v Rusku postupně vznikla Československý armádní sbor čítající osm střeleckých pluků, dva záložní pluky, jednotky dělostřelecké, technické a železné pluky. Sbor svými operacemi, v Centrálními mocnostmi poraženém Rusku, v roce 1918 zásluhou zplulobem zasáhl do vývoje první světové války. V srbácké armádě se čs. dobrovolníci v letech 1915 a 1916 účastnili boji v Dobrušci a na srbácké frontě v Růcku. Většina jich pole-oděšla k čs. vojákům v Rusku a do Francie. V Itálii vznikli v roce 1917 čs. vyzvědací oddíly a na jaře 1918 pak čtyři střelecké pluky, sloučené v dubnu 1918 do VI. a VII. čs. divize, nasazené od května na řace Píseck. Od srpna 1918 jí byl svěřen důležitý úsek pohorí Monte Altsima, kde v září 1918 vedla tuhy boji pro obranu kóty 703 Doss Albo. Divize pak se dvěma dalšími pluky zúčastnily v září a listopadu 1918 vytvořený Československý armádní sbor v Itálii, složený z VI. a VII. čs. divize. Příchod dobrovolníků z Rumunska, Ruska, Itálie a USA umožnil na jaře 1918 ve Francii vytvoření dvou střeleckých pluků, které byly 22. června 1918 sloučeny do Československé brigády ve Francii, nasazené na frontě u Ternonu a Vouziers. Až po uzavření míru vznikly další dva pluky, které spolu s předchozími vytvořily V. čs. divizi. Dalšími asi 1 000 Čechů a Slováků sloužilo také v anglické armádě a přes 40 000 jich bylo i v řadách americké armády (jednálo se o americké Čechy a Slováky z krajských jednotek v USA). V rámci dohodových armád se tak boji první světové války v dohodových uniformách účastnilo na 140 000 Československých dobrovolníků.

Československá armáda se zrodila dříve než Československý stát a existence čs. legie byla nepopíratelným argumentem pro mezinárodní politické uznání práva Čechů a Slováků na samostatnost.

Milan Rastislav Štefánik (1880–1919)

Slovenský astronom, diplomat, politik a vojenský čínělný generál francouzské armády. Píve velká zřetavná úloha vstoupil po vypuknutí I. světové války dobrovolně do francouzské armády. Významné splnění své diplomatické schopnosti a styky s vládními francouzskými a italskými politiky. V letech 1916–1918 se významně podílel na vytvoření čs. legie v Rusku, Francii a Itálii. Zastával funkce i mezi ústra vojensku v poziciích čs. vlády v Paříži a v první vládě CSK. Při nárazu do vlasti zahájil dne 4. 5. 1919 při letáckém neštěstí v Bratislavě.

Tomáš Garrigue Masaryk (1850–1937)

Filozof a sociolog, politik a státník. Po vypuknutí I. světové války stál v zrodu domácího odboje. V ústředí i 1918 odjel do zahraničí, aby svým vlivem získal pñedstavitelství Dohody pro národnost-nevlastnický program Čechů a Slováků. Spolu s E. Benešem a M. R. Štefánikem se podílel na dohodových jednáních. V letech 1916–1918 byl předsedou čs. národnostní jednoty. Významně se podílel i v vytvoření čs. legie v Rusku ve Francii a v Itálii. V listopadu 1918 zvolen prvním prezidentem CSK.

Eduard Beneš (1884–1948)

Sociolog, diplomat, politik a státník, nejvyšší spolupředseda T. G. Masaryka. Po vypuknutí I. světové války se zapojil do domácího odboje. Byl jedním z hlavních představitelů Matie. V září 1915 odjel přes Švýcarsko do Francie a stal se spolu s Masarykem a Štefánikem vůdčími představiteli čs. národnostní odboje. Převzal ústředí CSKSR za řídicí orgán čs. zahraniční práce a zahraničnického hnutí čs. vlády. V letech 1918–1920, ministr zahraničnických CSK. 1921–1922 předseda vlády, 1935–1938 a 1945–1948 prezident republiky, 1942–1945 souřij prezident v Londýně.

POMALÝ POKROK NA POLITICKÉ SCĚNĚ

Situaci zmínila v český prospěch až druhá mise M. R. Štefánika na jaře 1916, při které se sešel s mnoha politickými elitami a pokoušel se je naklonit na svou stranu. Štefánik svoucně působil i jako náš první „vyvěřička“ v Itálii, neboť létal se svým letadlem nad rakouským zámořím a shazoval na ně letáky s vyzovem k odporu proti Němcům a Maďarům a k boji za samostatná Československa. Tato mise uvolnila poměry interence některých Čechů a Slováků, díky čemuž začali dle svých možností a sil pracovat pro Československý odboj.

S informacemi o situaci v Itálii odjel z Říma do Francie za E. Benešem a dále do Anglie za T. G. Masarykem malý Oskar Bražda. Do italských letišť psal vlastenecké články mládežnický průmyslník českého původu Emérico Štárnec a rovněž Bohumil Chytil. Vedle malíře Jaroslava Rýřicha, členem

Špírka a Dobrovského, Karla Stráky či žurnalistka Peký z Milána se osobně i prostřednictvím svých známých velmi angažovaly i dvě sestry, které se do Itálie provdaly z Píseck. Dýly jimi matka a sestra Olga Farnas, provdaná za italského smátná, a Ljude Blesepard. Jena majitelka národnostní agencie v Janově. Nejvýznamnějším z této občanské skupiny byl ředitel cukrovary ve Ferrale Ing. Karol Veselý žijící v Itálii již od roku 1900. Okamžitě po propuštění z internace zahájil v Římě propagační činnost.

I díky výše uvedeným skutečnostem italská vláda na konci roku 1916 rozhodla o umístění Československých zajatců v samostatných táborech. Soustředění malých zajatců byl jeden ze základních kroků na cestě k vytvoření Československých legie v Itálii.

Ing. Karol Veselý, český politikatel v oboru cukrovinnictví, žijící v Itálii

Poručík francouzského letectva M. R. Štefánik

Malý Oskar Bražda

Hotel v Nersara Lindera pobliž Ferrare, kde byli v letech 1916 až 1917 obyvateli zajatci česko-slovenských dobrovolníků rakousko-uherské armády

Zajatecký tábor Forte di Anore

Zajatecký tábor v Padule

Ze žvota zajatců v táboře Padule

Rozdávání obilný v zajateckém táboře v Padule

Každina v Capricci, v noci byli soustředěni zajatci české dialektiky

VEJŠNÍ PRÁPILKA

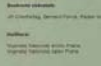
NA PRÁPILKY VEJŠNÍ PRÁPILKOVÉ

NA PRÁPILKY VEJŠNÍ PRÁPILKOVÉ

PRÁPILKOVÉ PRÁPILKOVÉ PRÁPILKOVÉ

ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE V ITÁLII – VÝCVIK

Přestože českoslovenští dobrovolníci již byli vycvičeni rakousko-uherskou armádou, bylo nutné jejich výcvik obnovit a seznámit je s italskými zbraněmi, výstrojí a vojenskými předpisy. Dvoutýdenní uniformy alpských střílečů včetně klobouku se sokolím perem, který nosily elitní italské horské jednotky. Výcvik byl veden v sokolském a demokratickém duchu. Na opakované žádosti italského velení byl již 19. května odeslán II. prapor 31. čs. střílečského pluku posílit výzvědné oddíl.

Po dokončení výcviku se divize přesunula do příhranového pásma v okolí města Orgiana jižně od Vicenzy. Ve Folgornu zůstalo náhradní těleso, do něhož byli přimánováni noví dobrovolníci ze zajateckých táborů, především z Forte d'Amone u Sulmony či Avezzana, ale i z Albano, kam se dostali jedná z bojích v létě 1918, jednak tam byli dopravováni ze Sicílie na práce. Proto mohl být na podzim 1918 postaven 25. čs. střílečský pluk.

Oddíl samopalů – důbovým termem „automatických zbraní“ – II. roty II. praporu 31. čs. střílečského pluku

Skupina zvláštní I. praporu 25. čs. střílečského pluku v Folgornu 3. července 1918

Plukovník Grassini, velitel 20. čs. střílečského pluku

Minomety 23. čs. střílečského pluku

Cvičení II. kulometné roty 24. čs. střílečského pluku v Ferrary v červenci 1918

Vrhání plynové 35. čs. střílečského pluku oděn do vzdušných sestřevných obleků

Skupina příslušníků 23. čs. střílečského pluku při výcviku v pracovních stápnkách

Minomety Stocera 31. čs. střílečského pluku na Monte Diabla

Taktické cvičení příslušníků 24. čs. střílečského pluku

Cvičení kulometné roty 24. čs. střílečského pluku na frontě na Monte Diabla

Anotovaná fotografie II. legendářů na Monte Diabla

Výcvik příslušníků 24. čs. střílečského pluku s plynomety – důbovým termem „vrhání plynové“ – v říjnu 1918 u Padovy

BITVA O KÓTU 703 - DOSS ALTO

Úspěch fronty byl veskrze klidný, a to až do doby, než se k rakousko-uherským jednotkám dostala informace, že proti nim stojí československá divize. Po tomto zjištění začaly posílávat hlásky a spekulovat své základy. Dvakrát se dokonce pokusily o zajištění čs. stráž. led bezúspěšně. Po těchto incidentech zautočili na nepříteli příslušníci II. praporu 34. čs. střílečského pluku spolu s 29. oddílem arditů a v cháně La Paola zajali 12 nepřátel a 7 zabit. Následně čs. vojáci pokračovali ve výzvědné činnosti kolem svých pozic.

Klid na frontě přerušilo až 21. září 1918. V 5.50 ráno po dvouhodinové dělostřelecké přípravě zautočil rakouský útočný prapor „Riva“ na pozici Doss Alto. Útok byl veden ve třech směrech. Při útoku čelní skupiny padla jako první předemstřelná pozorovatelna Roncova, kde se její velitel poručík Oldřich Trojáněk raději zastřelil, než by padl do zajetí a byl topáně popraven. V důsledku přerušení telefonického spojení a selhání signálních raket se nepodařilo spustit přehradnou dělostřeleckou palbu a nepřítelem jednotky obsadily celý hřeben a pokusily se za pomoci granátů a plynomo-

metu proniknout do tunelů, kam se čs. vojáci stáhli. Obranu tunelů chladnokrevně a rozhodně řídil velitel 12. kulometné roty 33. čs. střílečského pluku poručík Jindřich Váňanek. Legionářům se nakonec podařilo vyvolat signál k zahájení dělostřelecké palby na vlastní pozici a střílnici se ocitly ve dvojnásobném ohni. Navíc velitelství 33. čs. střílečského pluku vysílalo na pomoc posily a tak rakousko-uherské vojáci zahájili ústup. I pozice na hřbetě čs. vojáci udrželi, a tak i ostatní střílnice proudily byly odraženy a musely ustoupit. V 18 hodin večer byly naše pozice obazovány jako před útokem. Po týdnu pak byla 12. čs. střílečská brigáda vystrážděna 11. čs. střílečskou brigádou a vojáci šli konečně na zaslaných odpočinek. Vítězství v bitvě o Doss Alto mělo i svůj smutnou stránku. V boji padli 2 distoncií a 5 vojáků, 31 bylo zraněno a 5 zajato, z nichž pak 4 byli popraveni u Arca. Pátého poprava mrtvů vzhledem k jeho nízkému věku. Býl na Doss Alto nebyl z vojenského hlediska tak významný jako z politického. Úspěch našich vojáků se brzy roznesl po celé Itálii a nedlouho poté po celém světě. Každý už věděl o Čechoslovácích, kteří bojovali v Itálii. Rusko a Francie za svoji oprávněnou svobodu proti rakousko-uherské monarchii.

Příběh na Doss Alto od Sasenogy

Vstup do kaveny pod kótou Doss Alto

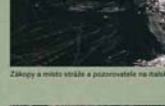
Skupina čs. legionářů na počátku září 1918

Základy a místa střeže a pozorovatelna na náhře Roncova pod kótou 703

Generál Graziani a generál Radoglio při inspekci linie čs. na Doss Alto u 3. roty 33. čs. střílečského pluku

Paříž československý legionář po útoku na kouskové vojáky dne 21. září 1918 na Doss Alto

Velitelství 33. čs. střílečského pluku v pukolli Monte Diabla

Přehrávka a střelba na střelnu pro minomety Stocera, naličené na muše před velitelstvem 33. čs. střílečského pluku

„Zákov smrti“ na Doss Alto. Pozice na kótě 703 hájena kulometnou rotou 33. čs. střílečského pluku

UNIFIKACE

Před velením československé branné moci stál hned na počátku její existence úkol sjednotit všechny své složky – od legionářských pluků přes domobranecké prapory z Itálie po domácí vojsko – v jediné celkové a zevnitř organizačně strukturované síle. Od ledna 1920 započala unifikace, neboli sjednocení všech dosud existujících jednotek, doplňovaný navíc od října 1920 pravidelnými odvozy branců.

Například československý Pěší pluk 31 „Arco“ byl vytvořen 29. září 1920 v Jihlavě unifikací 31. čs. střeleckého pluku italských legií a pěšího pluku 81 domácího vojska. Název „Arco“, na paměť místa posledního poprvy československých dobrovolníků, mu byl udělen v roce 1922. Unifikaci legionářských pluků z Itálie zachycuje následující tabulka:

LEGIONÁŘSKÝ PLUK	PLUK DOMÁČÍHO VOJSKA	NÁZEV PLUKU PO UNIFIKACI	POSÁDKA
31. čs. střelecký pluk	81. pěší pluk	Pěší pluk 31 „Arco“	Jihlava
32. čs. střelecký pluk	34. pěší pluk	Pěší pluk 32 „Gardský“	Kočovice
33. čs. střelecký pluk	73. pěší pluk a 6. střelecký pluk	Pěší pluk 33 „Dosa Alto“	Chab
34. čs. střelecký pluk	1. pěší pluk	Pěší pluk 34 „Sňelce Jana Čapka“	Opava/Hranice
35. čs. střelecký pluk	35. pěší pluk	Pěší pluk 35 „Foligno“	Přezb
39. čs. pluk – vyzvedný	72. pěší pluk	Pěší pluk 39 „Vyzvedný generála Grizianho“	Brotislava
6. pluk pohonného dělostřelctva		Lehký dělostřelcecký pluk č. 53	Uherské Hradiště
7. pluk pohonného dělostřelctva		Lehký dělostřelcecký pluk č. 51	Jičín
Sborový pluk těžkého dělostřelctva		Hrubý dělostřelcecký pluk č. 108	Opava

Prapor 33. čs. střeleckého pluku

Italický legionář plukovník

Prohlášení vydané u příležitosti desátého výročí 33. čs. střeleckého pluku

Prohlášení vydané u příležitosti desátého výročí založení 32. čs. střeleckého pluku

Italští legionáři a příslušníci domácího vojska u dílny zahájení unifikace čs. armády

Příslušníci letectva a nálebých a nových stávkových čs. armády

Učební skupina příslušníků 25. pěšího pluku u příležitosti osmého desátého výročí založení pluku

Čulání československé armády ve 30. letech

Čulání dělostřelcecké čs. armády ve 30. letech

Čulání československé armády ve 30. letech

Hesbí stáží v legionářských uniformách

VÁLEČNÉ HROBY

Dřbomá i laická veřejnost v severovýchodní Itálii má dodnes ve velké úctě bojové akce československých legií v Itálii po boku ozbrojených sil tehdejšího italského království. Historici i mstáři a prvořičně zastupitelstva v oblastech severní Itálie věnují velkou pozornost uchování historické paměti, spojené s tragickými událostmi obou světových válek. Největší pohřebišť s ostatky československých legionářů, kteří padli v průběhu bojových akcí za první světové války na italském území je centrální vojenské pohřebišť – Ossario Castel Dante v Roveretu. Je zde pohřbeno celkem 151 československých legionářů.

Ostatky 44 ze 47 československých legionářů, kteří byli na italském území v průběhu roku 1918 popraveni na základě rozsudků rakousko-uherských polních soudů, byly ve 20. letech 20. století exhumovány a převezeny do Prahy na Olšanské hřbitovy. Ostatky zbyvajících dvou popravených legionářů nebyly nalezeny. V severoitalském městě Arco se od počát-

ku 90. let 20. století každoročně koná česko-italská pietní vzpomínková akce, pořádaná na památku poprav 4 československých legionářů 22. září 1918. Na místě jejich smrti byl po první světové válce vybudován památník se jmény popravených. V blízkosti Aica, v katastru města Riva del Garda, se nachází památník věnovaný památce československého legionáře Aloise Štorcha, popraveného na tomto místě dne 5. července 1918. Nejmenší sedm památních desek, uložovaných památek popravených československých legionářů se nachází v Banatsku. Ve městě Conegliano je v ulici československých mučedníků (Via Martiri Cecoslovacchi) pamětní deska, označující místo, kde bylo dne 18. června 1918 v budově tehdejších vojenských kasáren popraveno 15 československých vojáků. Další pamětní desky na památku československých legionářů, se nacházejí v Odreru a v lokalitách Odreru-Pavonu, Montone, San Sino di Liverta, Calvechia a Davanzo.

Zvon padlých v Roveretu

Pomník popraveného legionáře Aloise Štorcha v Rívě (1927)

Pomník popravených legionářů v Arcu

Učební památník popraveného Aloise Štorcha v Rívě (2010)

Česko-italský pietní akt u pomníku popravených v Arcu (2010)

Delegace členů ČAČL před roverským náměstím (2008)

Dům v Col di Guardia, u kterého bylo dne 15. června 1918 popraveno deset čs. legionářů

Pohřbívání exhumovaných v Itálii převezených ostatků popravených čs. legionářů

Převodní hřbitov na Castel Dante u Roveretu

Italští veteráni před domem v Col di Guardia (2010)

Pietní akt česko-italské delegace na Olšanském hřbitově (2010)

Československá národní posádka na Dosa Alto (1920)

Ukázky realizace:

